

Entrevista a Joan Gómez Soriano (2a part)

“Mentre hi hagi espais de dansa plens de gent i ballades de sardanes amb places plenes, el futur és viu”

Per Albert Ferrer Flamarich

 Continuem la conversa amb el biòleg de formació, el flabiolaire i director de cobla Joan Gómez Soriano (Barcelona, 1960) tractant diversos aspectes que van quedar pendents de comentar com la creació i direcció de la Cobla Ciutat de Granollers, els actes del desè aniversari d'aquesta formació durant l'any 2024 i el 125è aniversari d'un compositor il·lustre de la ciutat com en Josep Maria Ruera (1900-1988). Per últim, un darrer tema que va aparèixer ocasionalment en l'entrevista del número 390 és el seu vincle amb l'Esbart Català de Dansaires.

Vam deixar la nostra conversa en el punt d'entrar en els detalls sobre la Cobla Ciutat de Granollers, de la qual és un dels agents fundadors, a més del director titular. Per tant, la primera pregunta és tan òbvia com obligada. Com neix aquesta formació que tot just l'any passat celebrava el seu desè aniversari?

Doncs neix de les cobles Cadaqués i Ciutat de Mataró que anaven perdent bols. En certa manera una havia deixat la funció d'orquestra i, a més, els músics eren gairebé tots de bastant més al sud de l'Empordà; i l'altra havia perdut la relació amb Mataró com a cobla representativa de la ciutat. No obstant, la seva forma de treballar m'agradava i quan ens van oferir crear la Granollers no ens ho van pensar gaire, érem músics amb ganes i potencial.

També cal tenir en compte que Granollers és una ciutat de gran diversitat musical, té cors, orquestres de cambra, simfònica, esbart, una agrupació sardanista potent i compromesa, a més de molts altres projectes culturals. I, per damunt de tot, hi ha un Auditori important amb una programació estable d'alt nivell. Però no tenia una cobla professional. Si bé n'havia tingut algunes, havien desaparegut. L'Agrupació Sardanista havia creat una cobla infantil com a bressol de músics però, com passa en aquestes formacions, quan els músics comencen a poder tocar amb un nivell estimable, marxen a cobles professionals. En Ricard Saurí, president de l'Agrupació Sardanista de Granollers i gran activista cultural i musical a la ciutat, a més dels com-

Disc Espigues Daurades de la Cobla Sabadell, primer enregistrament com a flabiol (1988).

panyos de la junta de l'Agrupació, van tenir la idea de crear una cobla de músics ja professionals. D'aquesta manera van contactar amb un músic de la Cobla Ciutat de Mataró que era de Granollers i entre els músics de la de Mataró i de la de Cadaqués va néixer la Ciutat de Granollers.

A nivell de gestió i de suports, com es crea i com es manté una cobla?

Una cobla es manté de les feines que fa. És un peix que es menja cua, si treballes molt cobres però, com que de la cobla no en pots viure exclusivament, has de fer renúncies personals. Aquest fet provoca que el primer que calguin siguin les ganes d'assajar (no els assajos).

La cobla com a formació instrumental és una idea encertada a la vegada que d'èxit, però a nivell comercial no ho és tant. Primer de tot, està formada per onze músics. Aquesta xifra és un número significatiu de persones per a qui contracta ja que el preu és elevat, força elevat. El normal és que una ballada de sardanes tingui un cost d'uns 1.000 -1.200 €, encara que és comú no arribar als 900 €. I d'aquest catxet cal treure els desplaçaments, la Seguretat Social, les despeses d'assajos, etc. Per tant queden bastant menys de 800 € per repartir entre els onze.

No sembla un bon negoci.

Exacte. Les despeses dels assajos i d'altres de fixes que tenen les cobles depenen de bastants factors. Per exemple, la despesa del local d'assaig pot afrontar-se de diverses maneres: pagar per una sala d'assaig i per assaig o associar-se amb alguna entitat a canvi, molt sovint, de participar en una ballada o concert (per tant, no es cobra aquella actuació). En el nostre cas, la ciutat de Granollers verdaderament tracta molt bé la Ciutat de Granollers, ja que ens permet la utilització de les sales d'assaig de la fàbrica Roca Umbert, la Troca, que és un equipament municipal entès com a centre d'art i cultura popular. Òbviament som uns privilegiats a canvi de portar el nom de Granollers per tot arreu. Per ara l'hem pogut dur a dins d'El Vaticà en un concert ofert al pati de la Basílica en la recepció del Papa Francesc a les confraries de Montserrat, i on vam estrenar la *Sardana de la Pau* del compositor Valentí Miserachs, amb qui la vam preparar a Roma i que hem enregistrat en el nostre disc d'aniversari.

Però continuant amb la qüestió hi ha una altra despesa fixa que és la dels desplaçaments i el sou del director de la cobla. En el meu cas a la Granollers forma part del meu sou com a músic, però és un cas una mica excepcional. Normalment no és així, com passa amb els directors de corals el director cobra ja sigui per assajos o amb un sou pactat. Aquest és un altre factor que mai es té en compte però afecta els resultats. I és que les dietes i el vestuari de les actuacions surten de la butxaca del músic. En resum, la cobla, econòmicament, és una formació molt cara per a qui la contracta però, alhora, molt mal pagada per al músic.

Llavors principalment d'on surten els diners per pagar les actuacions de les cobles?

Doncs en la majoria dels casos de les aportacions dels socis de les agrupacions. Sí que és cert que algunes reben subvencions dels ajuntaments o de les institucions, però sense la contribució de les ballades moltes formacions no existirien.

Dins el panorama de cobles catalanes, quin perfil té la Ciutat de Granollers?

Nosaltres tendim a un eclecticisme tant a nivell de programació com de tipus de feina, tot i enfocar-nos bastant cap a la col·laboració amb esbarts. En certa manera i atès el meu vincle amb esbarts i altres grups de danses tradicionals podríem dir que m'autollogo la cobla per dues raons: una perquè m'és senzill anar preparant la ballada de l'esbart sense la pressa de muntar tot el programa en un sol assaig i l'altra, atès que es tracta de bons músics i que saben tocar junts, podem aprofundir cercant un resultat òptim, tant en acompanyar i marcar el ball com en l'ex-

pressivitat estrictament musical. No obstant és cert que els pocs (molt pocs) que dirigim ballets intentem respectar una mica la contractació de l'esdeveniment amb la cobla que acostuma a fer-la.

Cobla Ciutat de Granollers. Gravació del Concert: Sardanes als peus de la Moreneta. Amb l'Abadia sense públic i tancada per la Covid (12 de desembre de 2020).

Cobla Ciutat de Granollers, celebració del Xè aniversari a Barcelona (2024).

Festival d'esbarts a les Festes de la Mercè de Barcelona. Esbart Sant Jordi. Palauet Albèniz (2020).

En aquest sentit, en quins projectes ha col·laborat amb altres entitats de la ciutat?

Hem col·laborat amb el Cor de Cambra de Granollers i l'Orquestra de Cambra de Granollers des dels inicis de la cobla. Conjuntar la sonoritat de la cobla amb una orquestra de cambra és, si més no, agosarat però diversos compositors l'han treballat amb èxit, com en Ruera o en Pages-Corella. En aquesta línia cal citar el projecte més que consolidat de La Principal de la Bisbal sota la batuta de Francesc Cassú amb la Simfònica de Cobla i Corda que, alhora, és un bon exemple d'una continuïtat deguda al mecenatge d'una empresa gironina i la seva fundació Metalquímia. Aprofito per demanar que les empreses pensin en la cobla com a objecte d'interès.

Centrats en les iniciatives del 2024 en què la Cobla Ciutat de Granollers va celebrar una dècada d'activitats, com va viure l'efemèride?

Bàsicament celebrant el nostre aniversari a cada ballada o concert on vam actuar. Entre les activitats més destacades jo esmentaria la ballada a les escales de la Catedral de Barcelona dos dies després de l'aniversari d'aquell 5 d'abril del 2014, ja que va ser una mena de festa amb pastís, globus i sopar posterior. Igualment vam recollir reconeixements de diverses poblacions i entitats amb les quals habitualment col·laborem. També voldria recordar el concert de Nadal de l'Agrupació Sardanista de Granollers del 14 de desembre on vam presentar el nostre primer disc. I tampoc voldria oblidar-me del concert extraordinari amb l'Ensemble AEDEA, amb qui estem col·laborant estretament fins al punt que el seu director, el mestre Marc Tost, ha estat el productor artístic del nostre disc.

Parlem d'aquest disc. Quin repertori inclou?

Amb el segell Microscopi vam publicar *Gràcies* un disc eclèctic, com la mateixa cobla. Inclou sardanes modernes, sardanes d'encàrrec i obres per a cobla entre les quals destaca la *Glosa de l'antic ball de donzelles de Granollers* del mestre Josep Maria Ruera que va suposar un repte clau plantejat per l'Agrupació Sardanista Granollers i a qui agraïm el seu ajut. Però també hi trobem el regal del compositor, director i col·laborador de la cobla Xavier Guitó, que ens ha dedicat una composició molt contemporània i gens senzilla com és *I/O*, en què juga amb les entrades i sortides sonores a la vegada que amb el número 10 per configurar

Amb el mestre Lluís Albert preparant el disc *Música i Músics de l'Esbart Català de Dansaires* dedicat a les seves instrumentacions.

una remembració que ens porta una de les melodies més granollerines, la *Quadrilla de Granollers*, avui dia encara una dansa viva que es balla cada any. El disc també inclou la *Sardana per la Pau* de Mossèn Valentí Mischachs, estrenada al Vaticà l'octubre passat.

Vindran més projectes discogràfics?

És possible però no hi ha res ferm. Per a una cobla i per a quasi tota la professió musical, l'enregistrament d'un disc és a la vegada un repte i una despesa a fons perdut. L'única via per assolir-ho sense dèficit és que sigui un encàrrec, tot i que aleshores no es grava el que el conjunt o el director voldria. No obstant, de discs d'encàrrec n'hi ha de molts bons i molt ben

fets. Val a dir que des del primer any la Ciutat de Granollers volia enregistrar un disc i jo els frenava perquè conec l'experiència d'enregistrar dos o tres discs anuals i implica una feina tant a l'estudi de gravació com a les webs de les administracions per obtenir ajuts, etc.

Per cert, ja que citava l'activitat a l'entorn de Josep Maria Ruera, aquest 2025 se celebren els 125 anys del seu naixement. Quines activitats té previstes la Cobla Ciutat de Granollers?

Aquest és un any important per a la música granollerina, no només la de cobla. En certa manera, ja les vam començar amb l'enregistrament del referit disc i el concert de Nadal, que l'Ajuntament va considerar com a tret de sortida de l'any Ruera. Nosaltres, que sempre intentem programar un compositor local, i la majoria de les nostres ballades de plaça inclouen un compositor granollerí. Potser en Conrad Saló o en Marcel Artiaga, que també van formar part de la cobla com a tiblista, abans de marxar cap a la Meravella, són els més interpretats. Enguany ens comprometem a interpretar Ruera a cada ballada i a cada concert. Volem i estem treballant en aquesta direcció per fer un concert d'homenatge a Ruera conjuntament amb l'Ensemble AEDEA, que està recuperant obres pràcticament inèdites per a coral i coral i cobla. Al concert volem que també hi participi l'Esbart Dansaire de Granollers i recuperi les coreografies que va fer de sardanes del mestre i la *Glosa*. A la vegada estem valorant de transcriure la seva *Meditació* per a flauta i piano, i amb l'Agrupació sardanista i l'Ajuntament també la possibilitat que sigui al juliol.

Concert a l'entorn de la música de Montserrat amb el Quartet segle XVIII, e Església de San Filippo Neri de Torí (2015).

Amb Jordi León enregistrant el Ball de Nans de Barcelona de Joan Gómez en la versió original per a dos flabiols (2016).

Hem parlat de la seva trajectòria com a flabiolaire, com a director de cobla... però i com a compositor i arranjador?

Com a compositor només puc dir que no en soc i només he escrit un parell d'obres. Una era una suite de danses i, l'altra, una polca per al Ball de Gitanes de Sabadell. No em sento creador, ja que sempre he escrit melodies que altres havien creat. No obstant sí que em sento arranjador ja que dec haver arranjat una seixantena de composicions per a cobla, però també per a orquestra, per a grups tradicionals i per a banda. Fins i tot per a orquestra de cambra i cobla, quelcom que he pogut interpretar a Torí, Budapest, Verona o Timisoara durant el anys que vaig actuar com a director musical d'Adifolk, l'entitat organitzadora dels Aplecs Internacionals de la sardana i grups folklòrics. En aquesta funció vaig engegar la participació d'orquestrades locals per interpretar primer les danses, aprofitant el material d'orquestra que ja teníem o creant-ne de nou, per acabar fent un esforç de participació conjuntat de la cobla amb l'orquestra. Això em va permetre dirigir i treballar amb la Cobla Volta el Mont i l'Orquestra i Cor de l'Operete de Budapest, o amb Concerto Veneci a Verona.

És una llàstima que aquestes actuacions no hagin tingut un ressò a Catalunya. Em refereixo a mitjans d'abast nacional, és clar.

Certament perquè a més van ser molt exitoses. A Ostrava, a la República Txeca, per exemple i coincidint amb l'any Pep Ventura, vàrem programar tot de ballables i obres de concert del Josep Ventura que la musicòloga Anna Costal havia recuperat. Per cert, va ser molt sorprenent la cara dels músics txecs quan en Conrad Dalmau va tocar una polca d'en Pep Ventura per a clarinet o tenora. La vam fer amb els dos instruments i l'èxit de la tenora va eclipsar la magnífica interpretació del clarinetista txec.

Per cert, rematant el seu perfil com a arranjador, que és un noble i delicat ofici que exigeix molts més coneixements del que a priori pot semblar, de qui se sent més hereu?

Jo diria que tinc un parell de referents molt clars però com deia el mestre Lluís Albert, compositor, musicòleg i pedagog, a més de ser el nebot de Caterina Albert, la instrumentació s'aprèn instrumentant. I jo afegeixo que també estudiant i escoltant el que han fet altres. En aquest sentit, un exemple que he estudiat molt i admiro encara més, és el de Manuel Oltra que considerava i sabia convertir qualsevol instrument en solista i a la vegada emprar-lo en la mesura justa tant a nivell individual com en el conjunt. En aquest terreny de la instrumentació de dansa també tinc com a referent el mestre Cohí Grau, a qui vaig tenir el goig de succeir com a director musical de l'Esbart Català de Dansaires. La seva efectivitat sonora sense exigir enormes dificultats tècniques en els instrumentistes i trobar solucions assequibles és remarcable.

Per cert, vols que t'expliqui una anècdota de quan era petit i que va marcar un clar desencís en la meva possible aspiració com a compositor?

I tant!

La redundància mental de temes em ve de petit, sembla ser que als 9 anys, estant de colònies d'estiu i sense més mitjans, vaig escriure una melodia. Quan vaig arribar a casa, el meu pare em va tocar bé el que jo havia mig escrit malament.

I què va opinar el seu pare?

Doncs que era la melodia del quart moviment de la *Sinfonia núm. 1* de Brahms, sense saber que existia aquesta magnífica pàgina.

(Riures).

Aquí va acabar la meua trajectòria de compositor.

Per cert, parlant de compositors i ja que abans hem citat Ruera i ara Oltra. Quina és la seva preferència com a compositor?

Oltra! Sens dubte. Tant per la seva aparent senzillesa com per la claredat compositiva i harmònica. Ara bé, altres compositors han utilitzat i utilitzen la cobla com a formació concertística única. No cal caure en el discurs de si Garreta, Serra, Toldrà, Morera han estat grans autors per a cobla..., avui dia s'escriu molt i molt bé. És veritat que falta una formació reglada en la composició per a cobla, però hi ha iniciatives com la de Músics per la Cobla que ha creat la Biennal Jesús Ventura d'instrumentació per a cobla que tanca el cercle aquest 2025 amb un concert de les obres escrites pels alumnes de la Biennal. Segur que ens espera una bona fornada d'instrumentadors per a cobla. Les estètiques canvien i també ho ha de fer el món de la cobla.

Una altra de les seves facetes més destacades dins el món de la música tradicional catalana és la direcció musical de l'Esbart Català de Dansaires, càrrec que ocupa des de 1993. El seu vincle amb els esbarts ha aparegut en diverses ocasions en aquestes dues converses nostres però, en concret, voldria centrar-me en aquesta entitat atès que ha tingut una importància cabdal en la seva trajectòria. Vostè va debutar professionalment en el món de la música amb ell. Quins orígens té aquesta entitat?

L'Esbart Català de Dansaires no és només un grup de dansa: és una entitat que ha estat clau en la conservació i difusió de la dansa tradicional catalana. Va ser fundada l'any 1908 i des d'aleshores ha treballat incansablement per preservar la cultura popular catalana. Ha estat un referent en el món de la dansa tradicional i ha sabut mantenir-se activa al llarg de més d'un segle, adaptant-se als temps sense perdre la seva essència que és la recopilació, reconstrucció, conservació i difusió del nostre patrimoni coreogràfic. A més, compta amb un dels arxius de dansa més extensos i ben catalogats del país.

Com es concep aquesta relació entre música i dansa dins l'entitat?

La música ha estat, i és, una part indissociable de l'esperit coreogràfic de l'Esbart. Tot i que sovint la dansa s'emporta el protagonisme, no podem oblidar que darrere de cada moviment hi ha un acompanyament musical que el reforça i li dona sentit. Per això, al llarg de la seva història, l'Esbart ha treballat braç a braç amb grans músics que han contribuït a enriquir el seu patrimoni musical com Ezequiel Martí, Francesc D'Assís Font, Francesc Pujol, Joan Tomàs, Josep i Joaquim Serra, Eduard Toldrà, Lluís Albert o Maria Rosa Alonso que han aportat molt al repertori de l'Esbart. Però si n'hagués de destacar un, seria Agustí Cohí Grau,

Envoltat de la secció infantil de l'Esbart Català de Dansaires. Sala Francesca Bonemaison de Barcelona (2014).

que va deixar un llegat musical molt ric dins de l'arxiu de l'entitat. En aquest sentit és una responsabilitat enorme per a mi, però ahora un privilegi. La seva feina ha marcat el camí i ha establert unes bases sòlides sobre les quals seguir treballant. La meua tasca consisteix a mantenir viu aquest llegat i, al mateix temps, aportar-hi una visió actualitzada sense trair-ne l'essència.

Això ens porta a parlar d'un dels aspectes que defineixen la teua trajectòria dins l'Esbart: l'enregistrament de nombrosos treballs musicals. La col·lecció de vuit discs compactes, les *Músiques del MercèDansa*, el projecte *Locus Amoenus*... Han fet una gran tasca que novament tampoc apareix gens difosa en els mitjans nacionals ni tampoc en revistes especialitzades en música. Com va començar aquesta ampla col·lecció de discs?

Doncs amb el centenari de la creació de l'Esbart, l'any 2008. Ens vam adonar que, malgrat tenir un gran arxiu documental, faltava un treball que donés testimoni sonor d'aquelles danses que s'havien interpretat durant cent anys. Vam optar per una selecció del repertori més interpretat durant la història de l'Esbart, així com les sardanes que havien estat dedicades a l'entitat. A més, vam decidir no incloure-hi *L'Hereu i la Pubilla* d'Eduard Toldrà, perquè la Cobla Sant Jordi-Ciutat de Barcelona havia enregistrat recentment la seva obra completa per a cobla. Per completar el disc vam afegir dos preludis escrits per a aniversaris de l'Esbart: un d'Agustí Cohí Grau amb ocasió dels 75 anys i un altre meu per al centenari.

Quins trets el defineixen?

Mentre ordenàvem l'arxiu vam trobar unes partitures que inicialment es pensava que eren còpies, però que en realitat eren originals d'un gran valor històric que estaven datades del 1910. Entre elles, hi havia una partitura general de 1908 dedicada al fundador de l'Esbart, Rafael Tudó que, diria, encara avui, és la instrumentació per a cobla més antiga de què tinc coneixement.

D'aquesta manera va néixer la col·lecció Música i Músics de l'Esbart Català.

Sí, perquè no volíem que aquests materials quedessin relegats a l'arxiu sense ser escoltats i vam acabar elaborant vuit volums que han permès recuperar una part fonamental del patrimoni musical de la dansa catalana. Set dels discs són per a cobla i un vuitè compta amb les cançons d'Apel·les Mestres amb els cors infantils de l'Orfeó Català, ja que a la seva seu d'assaig fou on va debutar l'Esbart el juliol de 1908.

I després d'aquesta col·lecció, quins projectes han continuat desenvolupant?

Ens vam centrar en *Músiques del MercèDansa*, un projecte que recull la mostra de danses vives que l'Esbart organitza des de 1993 dins les Festes de la Mercè. Ja hem publicat cinc volums i enguany sortirà el sisè.

A més d'aquesta feina de recuperació, l'Esbart també ha experimentat amb altres llenguatges musicals, com en el projecte *Locus Amoenus*. A aquest enregistrament que el defineix?

Locus Amoenus és una proposta que fusiona la dansa tradicional amb el jazz i la música contemporània. Va sorgir de la proposta que vaig fer al director de big bands Sergi Vergés i la Rufaca Jazz Folk Orquestra i que l'Esbart Català ve fer seu, tot produint-lo. Ha tingut una gran acollida. La banda sonora ha estat interpretada en el Festival de Jazz de Barcelona i s'ha enregistrat en disc.

Per acabar, com veu el panorama actual de la cobla? És a dir, quins eixos caldria reforçar per a la vitalitat de les formacions?

A nivell interpretatiu, la qualitat ha augmentat moltíssim i és altíssima. Els estudiants actuals han superat amb escreix els seus mestres, un fet que demostra l'èxit de la pedagogia aplicada. Però em preocupa la manca d'estudiants i les poques places per als músics de cobla. Cal una oferta formativa més clara i reglada perquè, a més, a nivell musicològic i social, la cobla encara és quelcom d'àmbit local. Jo mateix estic investigant de manera interdisciplinària sobre la dona i la seva iconografia en la cobla. És a dir, com veuen els artistes les dones a les cobles.

Si és que les veuen...

Exacte.

I en relació als esbarts?

Es tracta d'una activitat exigent, que requereix constància i esforç. Malgrat això, segueix viva, i estic convençut que continuarà existint mentre hi hagi places i festes plenes de gent ballant. L'Esbart Català de Dansaires, amb els seus 117 anys, encara compta amb prop de 60 dansaires en actiu, i això és una gran esperança de futur. Però permet-me

Ball del córrer del Vallespir amb l'Esbart Sabadell Dansaire i la Cobla Sabadell (2018).

afegir quelcom en relació tant a la cobla com als esbarts i és que ja a la dècada dels anys 20 hi havia una bibliografia extensa i hemeroteques que presagiaven que la sardana i la dansa folklòrica estaven condemnades a morir. De fet, quan vaig començar a tocar en cobles es considerava la sardana com un espai de gent gran i joves de colla de competicions. Avui, 45 anys després, hi ha el mateix tipus de públic. No serà que el *target* d'edat és aquest?

Crec que els esbarts no desapareixeran com tampoc la sardana però potser sí que cal canviar els models de representació i usos en la festa. Però mentre hi hagi espais de dansa plens de gent i ballades de sardanes amb places plenes, el futur és viu.

Dissabte 5 juliol 2025

ARTÉS

53è Aplec de la Sardana

A les 9 del vespre, al Parc Municipal

COBLES

Ciutat de Girona

Marinada

Mediterrània

Mal temps: sala Dos de Gener

A partir de les **8 del vespre** es podrà
sopar amb servei de bar,
entrepans i postres

Reserva de taules:

610 877 052 / 93 830 54 87 / 93 830 60 78

Entrada lliure